

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu, složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašiny a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Petra Průchy, v právní věci žalobce: **Y. A.**, zastoupen Mgr. Davidem Pohořalem, advokátem se sídlem Na Sadech 21, České Budějovice, proti žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, Praha 4, proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 5. 2013, č. j. MV-102713-4/SO/sen-2012, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 2013, č. j. 10 A 60/2013 – 29,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím Ministerstva vnitra ČR ze dne 26. 7. 2012, č. j. OAM-2306-23//PP-2012 byla žalobci zamítnuta žádost o povolení k přechodnému pobytu na území České republiky podle § 87e odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále „zákon o pobytu cizinců“). Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce odvolání, na základě něhož Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců (dále „stěžovatelka“) rozhodnutím ze dne 13. 5. 2013, č. j. MV-102713-4/SO/sen-2012, precizovala výrok prvostupňového rozhodnutí a zamítnutí žalobcovy žádosti potvrdila. Důvodem zamítavých rozhodnutí bylo obcházení zákona žalobcem spočívající v uzavření účelového manželství.

Rozhodnutí stěžovatelky napadl žalobce správní žalobou, v níž namítal, že správní orgány dostatečně nezjistily skutkový stav, nevzaly v potaz jím předložené důkazy a námitky, a nesprávně interpretovaly nesrovnalosti v jeho vlastních výpovědích a ve výpovědích manželky. Popíral rovněž, že by s manželkou netrávili společný čas a zdůraznil, že k uzavření sňatku došlo až po zralé úvaze a s přihlédnutím ke kulturnímu prostředí, z něhož pochází.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích

Krajský soud v Českých Budějovicích (dále „krajský soud“) rozsudkem ze dne 27. 8. 2013, č. j. 10 A 60/2013 – 29, napadeným nyní posuzovanou kasační stížností, rozhodnutí stěžovatelky zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud nejprve podrobně popsal průběh předcházejícího řízení a shrnul veškeré podstatné okolnosti vyplývající ze správních spisů. Svůj právní názor založil rovněž na judikatuře zdejšího soudu, dle které není možné považovat za účelově uzavřené to manželství, o němž bylo před správním orgánem prokázáno, že svou funkci plní, i když tomu tak nebylo od počátku.

Dle skutkových zjištění krajského soudu nepanují ve výpovědích žalobce a jeho manželky podstatné rozdíly v okolnostech před uzavřením manželství, v otázkách souvisejících s potomky a v dalších základních skutečnostech společného života. Soud považoval za důležité, že pro ně mělo společné soužití skutečný význam a to bez ohledu na motivaci, pro kterou manželství uzavřeli. Dle soudu mají svůj význam i čestná prohlášení synů žalobcovy manželky, v nichž společné soužití manželů potvrdili. Naopak za nepodstatné označil krajský soud dílčí rozpory ve výpovědích manželů ohledně průběhu žalobcovy žádosti o ruku jeho pozdější manželky, jakož i v podrobnostech o předmanželském vztahu. Krajský soud rovněž dodal, že byl vztah žalobcův před uzavřením manželství ovlivněn nemožností žalobce pobývat v České republice. To odůvodňuje i krátkodobá setkání před svatbou. Soud rovněž zmínil snahu žalobcovy manželky získat pro žalobce vízum prostřednictvím konzula v době, kdy pobýval v Libanonu. Účelovost manželství nemohou dokládat ani podružné rozpory v popisu společně stráveného víkendu z 24. na 25. 3. 2012.

Krajský soud poukázal i na relevantní ustanovení zákona o rodině, avšak dodal, že podstatné jsou i další funkce manželství a nejen nepřetržitý společný život. V daném případě označil za rozhodující, že spolu manželé žít chtěli a společné soužití pro ně mělo význam, přestože bylo zkomplikováno právním postavením žalobce. V konečném důsledku nehodnotil krajský soud rozpory ve výpovědích jako zásadní a konstatoval, že pouze na jejich základě nelze účelovost manželství dovodit. Dle soudu byly jednotlivé důkazy hodnoceny v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů a nevyplývá z nich, že by žalobce právo zneužil či se dopustil podvodu. Správním orgánům rovněž vytkl, že jsou důkazy příliš obecné a nelze na jejich základě jednoznačně konstatovat, zda byl sňatek uzavřen účelově. Skutkový stav, z něhož stěžovatelka vycházela, proto nemá oporu ve správním spisu.

Kasační stížnost

Kasační stížností ze dne 23. 9. 2013 napadá stěžovatelka rozsudek krajského soudu

pokračování

v celém rozsahu a z kasačního důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Trvá přitom na předchozím názoru, že žalobce uzavřel manželství účelově, přičemž rozdíly v jeho výpovědi a ve výpovědi manželky považuje za zásadní.

V kasační stížnosti podrobně uvádí jednotlivé rozpory, které z výpovědí vyplynuly a jsou pro posouzení účelovosti podstatné. Poukazuje na rozpory v okolnostech před uzavřením manželství, z nichž akcentuje rozpory související se seznámením, délkou vztahu před svatbou a vzájemných kontaktů, které před svatbou probíhaly. Za významné považuje i rozpory ohledně života po svatbě. Především rozdílný přístup k otázkám společného soužití, fungování domácnosti, hospodaření s financemi a dělením se o běžné domácí činnosti. Dle stěžovatelky nejsou souladné ani výpovědi týkající se vztahu k potomkům a společným přátelům. Na závěr stěžovatelka poukazuje na rozpory v popisu společného víkendu z 24. na 25. 3. 2012.

Dále stěžovatelka odkazuje na jednotlivé faktory plynoucí ze Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Sb. KOM (2009) 313 ze dne 2. 7. 2009, které by měly být pro posouzení účelovosti manželství zohledněny. V tomto ohledu zdůrazňuje, že manželé spolu nemluví společným jazykem, uzavření sňatku předcházela jen krátkodobá setkání a manželé o sobě neznají základní údaje (např. vzdělání).

S ohledem na uvedené skutečnosti se stěžovatelka domnívá, že v řízení postupovala v souladu se základními zásadami správního řízení a shromážděné podklady považuje za dostatečné. Navrhuje proto, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil.

Žalobce se stručně vyjádřil pouze k návrhu na přiznání odkladného účinku, avšak svého práva vyjádřit se k samotné kasační stížnosti nevyužil.

Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval problematikou přípustnosti kasační stížnosti a dalších podstatných náležitostí. Zjistil, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, stěžovatelka je v řízení zastoupena zaměstnancem splňujícím podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. a kasační stížnost splňuje i obsahové náležitosti dle § 106 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud následně přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

V posuzovaném případě tvrdí stěžovatelka naplnění kasačního důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s, ačkoli celá kasační stížnost souvisí s hodnocením skutkových zjištění o účelovosti manželství. Dle setrvalé judikatury zdejšího soudu dopadá ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. především na případy, kdy krajský soud na zjištěný skutkový stav použije (aplikuje) jiný právní předpis, než který měl správně použít, respektive jej neaplikuje, ačkoliv tak měl správně učinit (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 4. 2009, č. j. 7 Afs 1/2009 - 48). O takovou situaci se ovšem nejedná, neboť stěžovatelka netvrdí, že by soud pochybil při aplikaci pozitivního práva. Tvrdí pouze, že závěr, který soud ze skutkových okolností vyvodil, není správný. Charakter námitky tak

odpovídá kasačnímu důvodu dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., který spočívá v nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů. O nepřezkoumatelnost se totiž jedná především tehdy, opírá-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjištěné, případně zjištěné v rozporu se zákonem (přiměřeně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75).

Klíčový význam má posouzení charakteru a motivací manželského svazku žalobce ve vztahu k veřejnoprávnímu vymezení důvodu rozhodnutí stěžovatelky dle § 87e odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců. Takový závěr předpokládá úplné skutkové zjištění rozhodujících skutečností a jejich posouzení ve vzájemných souvislostech. Rozhodně není možné uspokojivého výsledku dosáhnout zdůrazňováním dílčích okolností. Precizním soustředěním skutkového podkladu a vyhodnocením důkazů je třeba vytvořit logický řetězec skutkových okolností, nevzbuzující důvodné pochybnosti o skutkovém základu posuzované věci.

Stěžovatelka se srovnáním výpovědi žalobce a jeho manželky snažila dokázat, že žalobce uzavřel účelové manželství. Vycházela přitom z toho, že zjistila v uvedených výpovědích rozpory zásadní povahy. Krajský soud naproti tomu označil rozdíly ve výpovědích za dílčí, netýkající se podstatných skutečností, zatímco shodu výpovědí našel v zásadních faktech. Pro krajský soud bylo důležité, jaký mělo společné žití pro manžele význam.

Nejvyšší správní soud konstatuje zásadní rozpor v hodnocení stejných skutkových okolností stěžovatelkou a krajským soudem. V té souvislosti je jistě vhodné poznamenat, že mnoho rozporů může v obdobných případech plynout ze subjektivního vnímání dotazované skutečnosti. Každý z manželů, zvláště když pocházejí z odlišných kulturních prostředí, může vztah provázející okolnosti a vztah sám vnímat rozdílně. Některé z okolností může v duchu zvyklostí prostředí, ze kterého pochází, subjektivně zdůrazňovat a jiné z téhož důvodu potlačit až eliminovat. Subjektivní je častokrát náhled na fungování domácnosti, společné přátele, každodenní vztahy manželů, na přístup k rodině partnera apod. V rámci toho nepokládá Nejvyšší správní soud za dostatečně průkazné dílčí rozpory v otázkách seznámení, vývoje vztahu před svatbou, dělení se o běžné domácí práce nebo vztahy se společnými přáteli. Nejvyšší správní soud také nepřehlédl, že alespoň v základních obrysech se, i přes dílčí nesrovnalosti, manželé shodovali, byť ani tuto skutečnost nepřeceňuje. Nelze opomenout, že se na předpokládané otázky mohli dotazování manželé poměrně jednoduše připravit a odpovědi v předstihu koordinovat. Není výjimečné, že se právě manželé, kteří sňatek uzavřeli účelově, podrobně naučí genezi jejich vztahu včetně seznámení, žádosti o ruku a dalších dílčích okolností. Stejně tak si mohou nastudovat i údaje o jednotlivých příslušnících rodiny. Pokud naopak necítí potřebu předstírat skutečnost, mohou některé okolnosti, v důsledku neznačených subjektivních důrazů, podcenit a opomenout. Nejvyšší správní soud proto nepokládá rozpory ani soulad ve zkoumaných otázkách bez dalšího za zásadní. Platí ovšem, že stejně tak, jako nelze z výše uvedených rozporů dovozovat účelovost manželství, nelze ze shody v jiných otázkách vyvodit, že se o účelové manželství nejedná.

Významná kritéria, z nichž lze na účelovost manželství usuzovat, jsou výstižně shrnuta v rozsudku zdejšího soudu ze dne 2. 10. 2013, čj. 1 As 58/2013 – 43. Dle něho mohou být přínosným inspiračním zdrojem především jednotlivé faktory plynoucí z čl. 2

pokračování

rezoluce Rady ze dne 4. 12. 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství, Úř. věst. C 382, 16. 12. 1997, s. 1 – 3. Za podstatné faktory, které mohou vést k závěru o účelovém manželství, označuje rezoluce například skutečnost, že není udržováno manželské soužití; chybí společné přispívání k odpovědnostem vyplývajícím z manželství; manželé se nikdy před sňatkem neviděli; manželé se neshodnou při uvádění svých osobních údajů, důležitých osobních informací či informací o průběhu první schůzky; manželé nehovoří společným jazykem; sňatku předcházelo předání finanční částky; některý z manželů v minulosti uzavřel účelový sňatek nebo se dopustil porušení předpisů o pobytu cizinců. Z rozhodnutí stěžovatelky je zřejmé, že si uvedených kritérií byla vědoma, avšak podrobněji se k nim nevyjádřila. V obecné rovině pouze uvedla, že rozpory ve výpovědích zpochybňují faktický rodinný život manželů. Zdůraznila, že uzavření sňatku předcházela jen krátkodobá setkání a manželé o sobě neznají základní osobní informace. Až v kasační stížnosti konkrétněji popsala, v čem naplnění zmiňovaných kritérií spatřuje. Za takové situace lze jen stěží krajskému soudu vytýkat, že se uvedenými faktory blíže nezabýval. Kdyby tak učinil, nepřipustně by nahradil úvahu, kterou musí uvést správní orgán ve svém rozhodnutí.

Stěžovatelka nepřehlédla důraz na objektivní faktory při zkoumání povahy manželského svazku žalobce. Podle svého přesvědčení hodnotila zjištěné rozpory ve výpovědích žalobce a jeho manželky ve smyslu sdělení Komise Evropského parlamentu a Rady o pokynech pro lepší provádění směrnice 2004/38/ES Sb. KOM(2009)313, ze dne 2. 7. 2009.

Nejvyšší správní soud souhlasí s tím, že právě aplikace objektivních kritérií na zjištěný skutkový stav posuzované věci by mohla odhalit skutečnou povahu žalobcova manželského svazku. Především schopnost manželů společně se domluvit patří mezi základní předpoklady pro fungující manželství. Tak intenzivní vztah dvou lidí, jako je manželství, se totiž bez vzájemné komunikace obejde jen stěží. Přehlédnout nelze ani dynamický faktor posuzovaného případu, spočívající v tom, že ani dva roky po svatbě manželé v překonávání jazykové bariéry nepokročili a stále se dorozumívají skrze zetě, popřípadě rukama. Pochybnosti vzbuzuje také úroveň vzájemné neznalosti osobních údajů. Standardně manželé osobní informace sdílejí a i přes jazykovou bariéru by se nepochybně měli chtít o svém protějšku dozvědět co nejvíce. To, že mají manželé jen okrajovou nebo žádnou představu o vzdělání partnera, jeho rodině a zálibách, má proto rovněž svou vypovídací hodnotu. Nakonec i tvrzení žalobcovy manželky, že z veškerých výdajů platí polovinu, vybočuje z běžného vnímání společného soužití manželů podle českého právního pojetí této problematiky. Pro společné hospodaření je v českých podmínkách naopak typické, že jsou výdaje hrazeny společně, tedy nikoli podílově. Nejvyšší správní soud pokládá za důležité rozlišovat mezi manželstvím, vyznačujícím se intenzivními vazbami mezi partnery, a občasným setkáváním dvou spolubydlících, kteří o sobě mají jisté povědomí. Právě zohlednění intenzivních vztahů mezi manžely totiž vedlo zákonodárce k významnému posílení práv na jejich společný život, což se promítlo i do jednotlivých ustanovení zákona o pobytu cizinců. Nicméně pro závěr ve shora uvedeném smyslu platí i uvedené interpretační pravidlo vycházející ze zohlednění vlivu kulturního prostředí, ze kterého ten který z manželů pochází. Pausální interpretace, zdůrazněné stěžovatelkou, lze přičítat hodnotám českého nebo maximálně střeoevropského prostředí.

Krajský soud správně akcentoval význam manželství pro žalobce a jeho manželku, postihující určitým způsobem zmíněná komparativní hlediska do jisté míry překonávající odlišnosti zvyklostí pocházejících z různých kulturních prostředí původu manželů. Pro závěr, zda spolu manželé opravdu žít chtěli, a to bez ohledu na komplikace dané právním postavením žalobce, však chybí odpovídající úvaha jak v hodnocení žalovaného, tak také krajského soudu.

Je zřejmé, že existuje celá řada indicií naznačujících, že se v posuzované věci o obvyklé manželské vztahy podle střeoevropských měřítek nejedná. Vyloučen není takový závěr ani podle nezbytného komparativního pohledu. Z hodnocení stěžovatelky však není možné učinit jednoznačný závěr o účelovosti žalobcova manželství, neboť významná kritéria posuzovala stěžovatelka do jisté míry jednostranně, separovaně a obecně. Krajský soud proto přiměřeně a pochopitelně takové závěry nemohl aprobovat. V takovém případě ovšem mohl toliko napadené rozhodnutí stěžovatelky zrušit právě proto, aby byl vytvořen prostor pro hodnocení relevantních okolností v jejich souvislostech.

Nejvyšší správní soud ovšem musí korigovat dílčí názor krajského soudu, dle něhož nelze v projednávané věci dospět k závěru, že ze strany žalobce došlo k uzavřenému manželství jen za účelem získat povolení k přechodnému pobytu. Tento závěr je naprosto předčasný. Nelze předjímat, k jakým závěrům by stěžovatelka dospěla v případě, kdy by podrobně a precizně zhodnotila všechny zjištěné skutečnosti v jejich vzájemných souvislostech a s přihlédnutím ke shora zdůrazněným kritériím. Pokud by projekce významných kritérií ve smyslu citované evropské úpravy a judikatury tohoto soudu, společně se zjištěnými dílčími rozpory ve výpovědích žalobce a jeho manželky, vytvořila jasný a celistvý soubor důkazů o účelovosti manželství, nemohla by stěžovatelka postupovat jinak, než prvostupňové rozhodnutí potvrdit a žádost žalobce zamítnout.

K argumentaci krajského soudu zákonem o rodině je nad rámec uvedeného zdůvodnění vhodné doplnit závěr vyplývající z již zmiňovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2013, č. j. 1 As 58/2013 – 43: *„Veřejné právo nahlíží na manželství autonomně podle svých norem a není vázáno vymezením či nevymezením jeho účelu normami práva soukromého. Vyhovuje-li manželství účelu vymezenému normami soukromého práva, neznamená to automaticky, že jej nelze označit za účelové ve smyslu § 87e odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky“*. V posuzované věci to znamená nepřecenit úroveň vývoje a existence vzájemného vztahu žalobce a jeho manželky, respektive nenadřazovat tuto soukromoprávně významnou okolnost nad motivaci žalobce k uzavření manželství významnou z hlediska uvedeného ustanovení zákona o pobytu cizinců.

Námítky uplatněné stěžovatelkou v kasační stížnosti se ukázaly být ve shora vyloženém smyslu nedůvodné. Rozsudek krajského soudu netrpí ani vadami, k nimž by bylo nutno přihlédnout z úřední povinnosti, a proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. V dalším řízení však bude stěžovatelka vycházet z názoru krajského soudu, který byl korigován právním názorem Nejvyššího správního soudu (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2009, čj. 8 Afs 15/2007-75).

pokračování

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, proto jí právo na náhradu nákladů nenáleží. Toto právo by náleželo procesně úspěšnému žalobci, který ovšem náhradu nákladů řízení nežádal a žádné jeho náklady ani ze spisu nevyplývají.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. dubna 2014

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu